

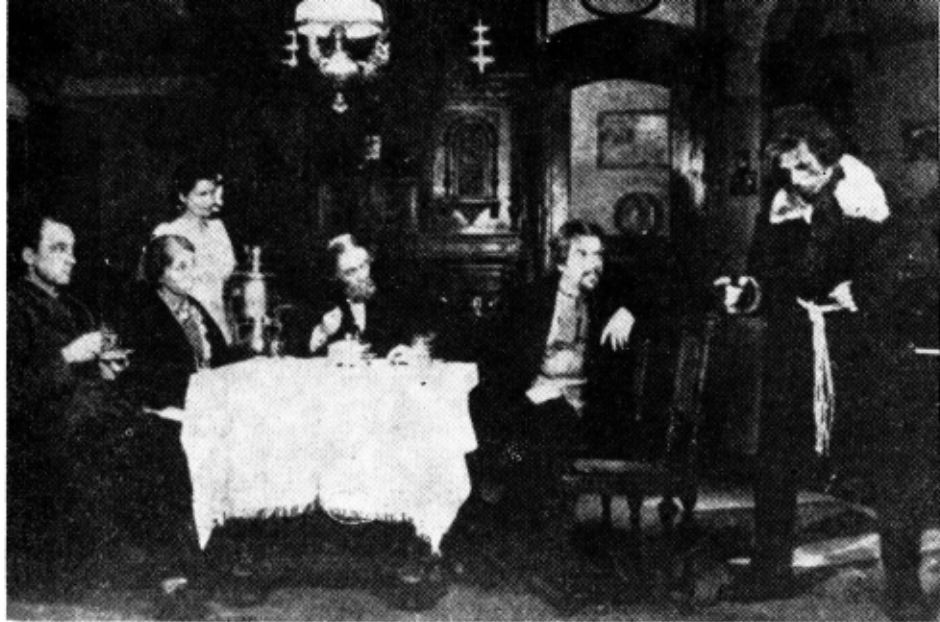
Atît pentru mine, cît și pentru mișcarea noastră teatrală, consider că a fost semnificativă constituirea, în 1948—1949, a colectivului de la Odeon. Împreună cu un mănunchi din foștii elevi: Liviu Ciulei, Dan Nasta, Clody Bertola, Corina Constantinescu, Dem. Savu, Tomazoglu, cu un nucleu de tehnicieni care intrau ca asociați în acest colectiv, am realizat cîteva spectacole a căror adîncime și rotunjime au fost determinate de *spiritul de colaborare colectivă*. Aci s-a afirmat ca regizor și actor Liviu Ciulei, aci a crescut Tiți Constantinescu, actualul maestru de lumini, aci a cunoscut Mircea Marosin primele lui succese în piesele lui Gorki și Cehov, aci s-au jucat în sute de reprezentații montările mele *Cei din urmă* și *Pescărușul*.

În același spirit de echipă, s-a lucrat ulterior la Studioul actorului de film „C. I. Nottara” (1950—1955), a cărui activitate și experiență le consider deosebit de importante pentru afirmarea a ceea ce se cheamă *unitate de concepție, conducere animatoare*, fermenti foarte activi în realizarea unor spectacole valoroase, în profilarea artistică a unei instituții teatrale. Deși lucrute de regizori diferiți, dincolo de personalitatea și contribuția valoroasă a fiecărui creator, spectacole ca: *Micii burghezi*, *Urăjitoarele din Salem* (Sorana Coroamă), *Familia* (pe care am regizat-o și în care am și jucat), *Cei ce caută fericirea* (Mihai Raicu), *Montserrat* (Dumitru Neleanu) purtau în ansamblu pecetea unui stil de muncă unitar, aduceau în peisajul artistic al țării, din acea perioadă, un punct de vedere avansat, elemente înnoitoare. Unitatea și profunzimea spectacolelor de la Studioul „Nottara”, noblețea și spiritul preocupărilor intelectuale pe care le degajau sint categoric *roadele muncii colective*, contribuția fiecărui artist, de la regizor, actor, scenograf pînă la tehnician. Unanim intereșiți de mersul unui spectacol, creatorii lui urmăreau nopți întregi, bucățică cu bucățică, repetițiile, fiecare simțîndu-se obligat să vină cu idei, care erau analizate, selecționate și, *de comun acord*, aplicate în spectacol.

(Despre această interesantă trăsătură a spiritului de echipă și despre munca colectivă de la Studioul „Nottara” ne-a vorbit și regizorul Mihai Raicu, relevînd faptul că, deși nu erau semnatarii unuia sau altuia din spectacolele realizate aici, cei doi arhitecți ai colectivului, pasionații oameni de teatru Liviu Ciulei și Tony Gheorghiu, erau fermenții activi ai întregii activități. Ei au contribuit permanent cu idei și cunoștințe la imprimarea unei concepții de teatru complet spre care tindem cu toții. Demne de subliniat erau și preocupările intelectuale teoretice ale actorilor din acest colectiv: Ionescu-Gion, Tudorel Popa, Dinu Ianculescu, Iurie Darie. Ei nu se mulțumeau să execute mecanic sarcina trasată de regizor, ci veneau în repetiții cu sugestii, privind atît realizarea spectacolului în ansamblul său, cît și aceea a propriei partituri.)

Fără îndoială — continuă Marietta Sadova —, rezultatele frumoase pe care le-am obținut la Studioul „Nottara” s-au datorat contribuțiilor *colegiului regizoral*, talentului lui Tony Gheorghiu, care gîndea teatrul în ansamblul său și nu se mărginea numai la aportul său ca scenograf, și calităților trupei. Alături de actori valoroși, mai vîrstnici, ca Neamțu-Ottonel, Titus Lapteș, Ana Barcan, Ion Lucian, Leontina Ioanid, Ionescu-Gion, Ludovic Antal, Eugenia Bădulescu, Arcadie Donos etc., s-a afirmat aci strălucita pleiadă a forțelor tinere: Emanoil Petruț, Tatiana Iekel, Leopoldina Bălănuță, Aurel Cioranu etc.

Obligația de a crește cadre pentru interpretarea de film nu însemna deloc știrbirea din expresivitatea caracteristică a actorului de teatru. Actorii erau obligați să renunțe la rutină, să-și înobileze dicțiunea, să capete profunzimea trăirii sufletești, să fie maleabili, să răspundă prompt cerințelor ridicate de diferitele secvențe și de varietatea modului de lucru al regizorului de film. Repetițiile fiecărei piese nu se limitau numai la rezolvarea problemelor spectacolului, ele deveneau o școală a perfecționării metodelor de muncă cu actorul, a cărui inițiere începe în institut, dar care se cere șlefuit de-a lungul întregii vieți. Aș vrea să amintesc cu această ocazie însemnătatea pe care o are și trebuie să o aibă munca la Institutul de teatru. Atît la selecționarea

Scenă din „Micii burghezi“ de Maxim Gorki. Spectacol regizat de Sorana Coroamă la Studioul actorului de film „C. I. Nottara“

cît și la formarea tinerilor pe care i-am amintit mai sus, și-au dat concursul în cadrul Institutului de teatru, ca profesori, unii dintre cei mai prețioși artiști și pedagogi, de la regretații Constantin Ramadan, Mihai Popescu, model de puritate, onestitate și conștiințiozitate, pînă la Victor Iliu, Marcel Anghelescu, D. D. Neleanu etc.

Așa cum, în urmă cu vreo cincizeci și doi de ani, la debutul meu în *Trandafirii roșii*, alături de Nottara, Aristide Demetriad, Agepsina Macri, Bulfinski, Elvira Popescu, Iancu Petrescu, și pe urmă în toată neclucia mea, am avut în față exemplul acestor mari artiști, am încercat în activitatea mea ulterioară să aplic această nobilă tradiție, să aduc în spectacolele mele cite un mare actor care să reprezinte un catalizator pentru tineret, o unitate de măsură, spre care el să tindă și de la care să-și însușească secretul meseriei, dragostea de oameni și de muncă, conștiințiozitatea, marea stimă pentru spectatori, pentru limba de pe scenă. La Odeon, l-am solicitat în acest scop pe Ion Manolescu, al cărui Kolomițev de neuitat a fost, cred, pentru tinerii interpreți un astfel de exemplu creator, ca și George Calboreanu în spectacolul cu piesa lui John von Drutten, *Îmi amintesc de mama*.

În legătură cu activitatea multilaterală pe care am desfășurat-o în această perioadă, montînd în stagiunea '48—'49 la Teatrul Național din Cluj, patru spectacole, *Othello*, *Cei din urmă*, *Paharul cu apă*, și, în premieră pe țară, *Minerii* lui Davidoglu, în timp ce la București puncam în scenă *Pescărușul* și jucam în *Fiul meu*, aș vrea să subliniez ce mare importanță pot prezenta pentru un artist starea de continuitate, permanența în muncă, efervescenta continuă, căutările permanente. Experiența de atunci a relevat ca esențială însemnătatea pe care o are puterea de muncă axată pe obiective precise. De asemenea, nu pot fi neglijate sensibilitatea creatorului și afinitatea lui, de la bun început, cu un text, cu problemele și lumea în care evoluează eroii unei piese. Fără această afinitate, fără această apropiere specifică, ce include înțelegere și pasiune pentru universul unei lucrări, nici o documentare nu poate ține loc, nici de măiestrie, nici de inspirație. Ilustrez aceasta cu refuzul meu de a monta la „Odeon“ piesa *Goldän boy*, din care Ion Sava a făcut un succes.

Un alt moment emoționant din activitatea mea l-a constituit întîlnirea cu actorii mari ai Naționalului din București (1955—1959), unde am repus în circuitul artistic piesele *Apus de soare* cu George Calboreanu, *Ovidiu* cu George Vraca și unde am montat apoi *Rețeta fericirii* a lui Baranga.

Pe lângă tinerii mai înainte amintiți îi mai numesc pe Florin Piersic, pe Cosma Brașoveanu, pe Marga Anghelăscu. Secretul meu pedagogic cred că rezidă în faptul că nu merg pe aplicarea unei metode rigide, ci caut atâtea metode cu cîți oameni am de-a face. Încerc să descopăr și să dezvolt însușirile specifice ale unuia sau altuia dintre interpreții mei. Actorii trebuie să știe în mod precis ce vrea regizorul de la ei într-un text, dar regizorul nu trebuie să le dea actorilor mură în gură, soluții gata fabricate, ci să dezvolte în repetiții ceea ce aduc actorii viu și interesant pentru rolurile lor.

La fiecare formație teatrală cată să-și dea concursul regizori care să se lege organic de componența formației respective. *Regizorul și trupa lui* constituie un dezerat permanent al meu, ca și de altfel al tuturor colegilor mei. De asemenea, legarea strînsă a activității teatrului de cerințele publicului.

Cea mai frumoasă și emoționantă seară de teatru din viața mea a fost întîlnirea dintre interpreții spectacolului *Minerii* de la Cluj și minerii de la Șorecari. Am simțit atunci, în acea fierbinte și emoționantă legătură dintre public și scenă, ce înseamnă cu adevărat prețuirea muncii artistice. Ar trebui păstrată acea bună tradiție a contactului nostru viu cu oamenii și viața, cu realitatea.

LIVIU CIULEI

Caracterul propriu al spectacolului românesc modern

În ultimul moment, înainte de închiderea numărului, am primit de la Göttingen — unde monta Cum vă place de Shakespeare — răspunsul sumar, telegrafic formulat, al regizorului Liviu Ciulei la colocvul nostru. Iată-l:

Cele mai importante cîștiguri ale celor douăzeci de ani:

a. Realizarea unei vieți teatrale intense, de înaltă ținută (consider actualmente arta scenică românească ajunsă la un punct mai înaintat decît celelalte arte ale noastre și

La lectura piesei „Copiii soarelui” de Maxim Gorki — Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” —, regizorii Liviu Ciulei și Lucian Pintilie, alături de interpreți

